

2020. május-június

Imbora

kíváncsi diákok lapja

Életre kelt illusztrációk meseregénye

Vírushelyzetből „bújócskaverseny”
Interjú az alkotókkal, részlet a 6. oldalon

Újratervezés!

Amikor meghirdettük a pályázatunkat, hogy eldöntse, kikkel táborozhatunk együtt 2020-ban a 16. Cimbora Kaláka Táborban, még másképp számoltuk az időt, és nem is hallottunk a koronavírusról, amely azóta alaposan felforgatta az életünket. Talán ennek a bizonytalanságnak tudhatjuk be azt is, hogy idén kevés egyéni pályázat érkezett, a csapatok azonban kitartóak voltak, emiatt alakult az eredmény az alábbiak szerint.

A meghirdetett időpontban, július elején biztosan nem táborozunk, helyette kétnapos szeptemberi találkozót tervezünk, amelyet közös online műhelymunka előz meg.

Amennyiben idén mégsem szervezhetjük meg a találkozót, a mostani nyertesek a következő megszervezett Cimbora Kaláka Tábor meghívottjai.

A fejleményekről e-mailben értesítjük őket.

Köszönjük, hogy pályáztatok!

A Cimbora Kaláka Pályázat nyertes csapatai ábécésorrendben: A három muskétás (Mikes Kelemen Általános Iskola, Papolc): Benkő Kitti Vanda, Benkő Róbert Carlos, Kelemen Balázs; **Csiki csajok csapata** (Petőfi Sándor Általános Iskola, Csíkszereda): Bakcsi Réka, Csák Ágota, Stirbu Evelin; **Könyvmolyok** (George Moroianu Általános Iskola, Négyfalu): Vajda Melinda, Csukás Anikó, Szabó Mónika Gabriella; **Magyar Mennydörgők** (József Attila és Petőfi Sándor Általános Iskola, Csíkszereda): Bencsik Vera, Kassay Hajnalka, László Kata; **Olvasó Trió** (Székely Mikó Kollégium, Sepsiszentgyörgy):

Bujdosó Fruzsina, Gergely Ágnes, Péntes Báborka.

A Média Műhelybe meghívást nyert: Császár Anna Róza (József Attila Általános Iskola, Csíkszereda) és **Gegő József Tibike** (Mártonffy György Általános Iskola, Csíkkarcfalva).

A Kortárs irodalmi alkotóműhelybe meghívást nyert: Bakcsi Réka (Petőfi Sándor Általános Iskola, Csíkszereda).

A Cimbora-kihívás 2. pályázattal részvételt nyert a Cimbora Kaláka Táborba: Kiss B. Sámuel (Apáczai Csere János Elméleti Líceum, Kolozsvár), **Kun Dorottya** (Börvelyi Általános Iskola).

Cimbora-előfizetést nyertek: Láncszemek (Művészeti Szaklíceum, Marosvásárhely): Balogh Ágnes, Balogh Réka, Balogh Zsófia.

A Cimbora-szerkesztőség

CIMBORA – 2020. május–június, XXX. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimbora árát a Cimbora Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cont IBAN: RO14BRDE150SV01455331500
BRD Sf. Gheorghe, Fundația Cimbora
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Csillag István, Forrai Tibor, Gergely Edő,
Jakab Villó Hanga, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Müller Henrietta, Szonda Szabolcs, Szócs Imre,
Vetrő-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

A borítón részlet Fazakas Noémi illusztrációjából
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimbora Alapítvány
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában

Cimbora-szerkesztőség: Szabadság tér 7. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimbora.net

TÁMOGATÓINK

Kovászna Megye
Tanácsa

Kovászna Megyei
Művelődési Központ

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

Nemzeti Kulturális Alap

RMDSZ
COMMUNITAS
ALAPÍTVÁNY
TÁMOGATÓ AZ RMDSZ ÉS
A COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKARSÁG

CIMBORA
ALAPÍTVÁNY

Tartalom

Cimbirodalom

SZABÓ RÓBERT CSABA

**Vajon Nagy és a száguldó város (3.) –
A kicserélt gyerek** ..... 4. oldal

ANDRÉ FERENC–FAZAKAS NOÉMI–KOVÁCS KATA

Életre kelt illusztrációk meseregénye
Bújócskaverseny – Kisebbecske verses
meseregény – (részlet) ..... 6. oldal

SZÓCS IMRE fordítása

**FRANÇOIS BÉGAUDEAU: Külső-benső
falak között (7.)** ..... 9. oldal

Csak 1 vers

LÖVÉTEI LÁZÁR LÁSZLÓ rovata

Dsida Jenő: Hálóing nélkül... ..... 11. oldal

Erdélyi cigány mesevilág

VÉGH BALÁZS BÉLA rovata

A kígyókirály ..... 12. oldal

Edóságok

GERGELY EDÓ rovata

Üzenet a jövő házából ..... 15. oldal

Szín-tér

Vetrő-Bodoni Barnabás rovata

Netes vírusnaplók
A Szín-téren: járványreflexiók ..... 16. oldal

Barangoló

KÓNYA ÉVA rovata

Képes illemhelykrónika ..... 18. oldal

A tisztaság az egészség kulcsa ..... 19. oldal

Pályázat

**Másodjára is megszervezik
az Erdélyi Könyvfaló Olvasójátékot** ..... 23. oldal

Cimbi nyári olvasólámpája

JAKAB VILLÓ HANGA rovata

Világok találkozása ..... 24. oldal

Ti írtátok

**„Meglepő szóhasználat és kreatív megoldások” –
a Cimbora-kihívás 2. nyertes
pályamunkáiból** ..... 26. oldal

Otthon a természetben

KÖLLŐ ZSOLT rovata

Ki a házból ..... 29. oldal

Pad alatt

Cimbi naplója ..... 30. oldal

Cimbi képtára

KÓNYA ÉVA rovata

Tisztálkodás a bibliai történetekben. ..... 31. oldal

A verespataki aranykitermelés elleni kiállításáról, de bölcsességéről és humoráról is jól ismert Vajon Nagyi visszatér. A történetbe, akárcsak az első kötet esetében, legelőször ezúttal is a Cimborák olvasói lehetnek bele. A sokak által megkedvelt, kalandos életű és természetszerető nagymama és kísérői a meseregény harmadik részében Ferkót keresik. Hogy megtalálják-e, azt ősszel tudjuk meg, amikor megjelenik a könyv a csikszeredai Gutenberg Kiadó gondozásában. (Az első és a második fejezet a márciusi és áprilisi lapszámunkban olvasható.)

SZABÓ RÓBERT CSABA

Vajon Nagyi és a szárguldo város (3.)

A kicserélt gyerek

– Hahó, Ferkó, hol vagy? – kiáltotta Vajon Nagyi, amikor megérkeztek a lakásba. Ki sem fogja tenni innen a lábát három napig, az egyszer biztos, fogadkozott újra. Ennyi izgalom, és alig egy órája vannak Kolozsváron.

Viola, Ferkó anyukája gyors pusztit adott Nagyinak.

– Köszí, hogy eljöttél! Ne haragudj, rohanunk!

Azzal felkapta a hangszerét és egy bőrdöngőt, majd kiviharzott az előszobából. Nagyi az órájára nézett. Még kerek öt órájuk volt a gép felszállásáig. Mindig ezt csinálják: fél nappal korábban érnek oda mindenhová.

– Szia, mama! – mondta Péter, és ahogy megölelte, majdnem leverte a Nagyi szemüvegét. Bosszúsan igazította vissza édesanyja ornyergére a százéves szemüveget. – Ez a szemüveg... ha hazajövünk, elviszlek a szemészhez! A hűtő tele, hagytam pénzt is. Hívlak, ha érkezünk! Kapsz tőlem egy mobilt, nézd!

Azzal átadott egy telefont az édesanyjának, majd ő is kirohant a lakásból.

Azonnal csend lett. Végre!

Nagyi alaposan szemügyre vette a telefont, és nagyon tetszett neki: egyetlen billentyűt sem látott rajta. Izgatottan csúsztatta a zsebébe. Mindig is izgatták a technika vívmányai.

Kinézett a lépcsőházba a fia után, de az már rég kiérhetett az utcára. Így hát Vajon Nagyi bezárta utána az ajtót. A Manók végre visszaváltoztak. Nagyon esedékes volt már az átalakulásuk. A Felkiáltójeles Manónak akkora pajesze nőtt, hogy a vállát súrolta, a Kérdőjelesnek pedig bele lehetett volna kapaszkodni a rőfnyí hosszú szakállába. Megkönnyebbülten sóhajtottak fel, amint Ferkó szülei kitették lábukat az ajtón.

– Biztosan nem ismertek fel? – kérdezte a Kérdőjeles Manó.

– Neked úgy tűnt? – mondta Nagyi, és homlokráncolva Ferkó szobája felé nézett. Mit csinál ez a gyerek?

A manók is a szoba felé fordultak, mert valóban szokatlan volt a helyzet. Ferkó máskor már rég itt lett volna, és körbeugrálta volna régi barátait, a manókat.

Vajon Nagyi homlokráncolva körülnézett a lakásban. A Péterék hálószobája rendben volt, már amennyiben az eszeveszett rendetlenséget annak lehet nevezni. De legalább stimmelt, a fia és a menyé így éltek. Ha rendet rakott volna valaki körülöttük, a káoszba taszította volna őket. Elvesztek volna.

Nagyi beleszimatolt a levegőbe. Az erdőben, a fák között is így szokott, ha tudni akarta, hol nyílnak a legszebb virágok vagy hol teremnek a legszebb gombakörök. Nyögve térdre ereszkedett, és benézett a nappaliban a kanapé alá, majd benyúlt, és egy piros, gyerekméretű baseballsapkát húzott ki. Soha nem látta azelőtt Ferkón. Mielőtt megkérdezte volna, hogy vajon ez új-e, megszagolta.

Határozottan egy másik gyerek illatát vélte felfedezni rajta. Ferkó ajtajához sietett.

– Ferkó? – kopogott unokája ajtaján.

Semmi válasz. Nagyi a tanácstalan manókra nézett, aztán lenyomta a kilincset.

Odabent, bár kint hétágra tűzött a nap, félhomály uralkodott. A sötétítő behúzva, az éjjeli lámpa égett csupán. Nagyi körülnézett. Az unokája, ellentétben a szülei-vel, szeretett rendet rakni maga körül. A polcon a könyvek szép sorban, a ruhák a helyükön a szekrényben, az ágy bevetve. Látszólag semmi gyanúsat nem lehetett látni.

Ekkor észrevette, hogy valaki a szoba legtávolabb eső sarkában ül és őket figyel.

– Ferkó? – szólította meg az unokáját csodálkozva. – Hé-kás! Megjöttünk!

A fiú azonban meg sem mozdult. Nagyi a kapcsoló után tapogatózott a falon, felkattintotta a villanyt, ám Ferkó nem volt a helyén. Nagyi hökkenten állt az ajtóban. Csak nem bújócskát játszik vele az unokája?

– Aki bújt, aki nem... – kezdte el mondani.

A Kérdőjeles Manó lassan a sötétítő függöny felé mutatott. A súlyos anyag mögül két zoknis láb kandikált elő. Nagyi mosolyogva nézett össze a manókkal. Lábujjhegyen elindultak az ablak felé.

– Vajon hol lehet az én unokám? Jól elbújt! – mondta Nagyi, és a manókra kacsintott. Azok alig tudták viszafojtani a nevetésüket, mert már egészen a sötétítő előtt álltak, és látták, hogy Ferkó lábujjai izgatottan mocoognak.

Nagyi megragadta a sötétítőt és félrerántotta.

A vigyor az arcára fagyott.

Nem csak neki, a manóknak is.

A kisfiú ugyanis, aki a függöny mögött bujkált, egyáltalán nem Ferkó volt.

Az idegen fiú maga elé kapta a kezét védekezésül. Egy kicsit úgy, mint aki megadja magát. A manók döbbenetben álltak Nagyi mellett. Az idegen fiú ijedten pislogott rájuk.

– Te meg ki vagy? Hol van az unokám? – kérdezte hüledezve a Nagyi.

A kisfiú meghajolt és illedelmesen bemutatkozott.

– Csókolom! Ferencz Döme vagyok. Higgyék el, már rég nem kéne itt lennem, ugyanis fél órája letelt a műszakom! – mondta.

Nagyi hitetlenkedve hallgatta a fiút. Próbálta összerakni a szavai értelmét.

– Ferencz Döme? Fél órája? Miféle műszak?! – kérdezte hebegve.

A magát Dömének hívó fiú most a manókat kezdte el vizsgálgatni.

– Jé, a bácsik kik tetszenek lenni? – kérdezte tőlük, aztán kíváncsian közelebb lépett a Kérdőjeles Manóhoz, és megtapogatta hosszú szakállát. A Manó ijedten hátrált egy lépést. Nagyi a háta mögé rejtette barátját.

– Ferencz Döme! Most azonnal elmondod, hol van az unokám! – mondta neki szigorúan, miközben a manókat a konyha felé terelte, hogy eltűnjenek szem elől.

Döme a manók után ácsingózva válaszolt:

– Az unokája? Ja, igen, Ferkó! Már rég itt kéne lennie, ami azt illeti.

Nagyi kezdett dühös lenni, az ijedelmét harag váltotta fel.

Hogyhogy nem vették észre a szülők, hogy a fiuk nincs itthon?

Hogyhogy egy másik kisfiú van otthon helyette?

Szombat tiszteletére, amikor még iskola sincs?

Ennyire szórakozottak lennének?

Ezt azért nem gondolta volna.

Próbált megnyugodni, mély levegőt vett, de attól, hogy nem kapott válaszokat, szédülés fogta el.

Leguggolt a kisfiúhoz, és mélyen a szemébe nézett.

– Kérlek, mondd el, mi folyik itt! – mondta neki, és igyekezett szelíd maradni.

– De igaz-e, hogy nem tetszenek megharagudni? – kérdezte az halkan.

Életre kelt illusztrációk meseregénye Vírushelyzetből „bűjőcskaverseny”

A kolozsvári Bold Branding Stúdió munkatársai is szettek volna segíteni a koronavírus-járvány okozta kényezérállapot enyhítésében. Úgy gondolták, egy jópofa meseregényvel, humorral enyhítenék a bezártság, bizonytalanság okozta szorongást. „Ilyen, amikor a copywriter civilben költő, a designer meg tehetséges illusztrátor. Ezzel a verses mesefolyammal csempésszük vissza a játékkedvet a négy fal közt töltött hétköznapijainkba, és reméljük, egy kicsit a tiédbe is” – fogalmaznak a meseregény 0. fejezetében.

A **B j cskaverseny - kisebbecske verses meseregény** (wearebold.ro/bujocskaverseny) alkotói - **André Ferenc** költő, **Fazakas Noémi** illusztrátor és **Kovács Kata** webszerkeszt  - v lasztak a Cimborá kérdéseire. A meséből  zelit t olvashattok itt is, a wearebold.ro/bujocskaverseny oldalon megtaláljátok a hamarosan befejezésre kerülő teljes szöveget.

- Milyen körülmények között pattant ki a fejetekb l az ötlet, hogy gyerekeket is megszólító történetet alkossatok, amely a koronavirus-járványhoz kötődik?

Noémi: A reggeli munkahelyi, boldos beszélgetéseken (Bold kreatív  gyn ks g - szerk. megj.) elkezdtünk közösen ötletelni, utána tartalmakat kreálni az aktuális helyzetről. Egy gyerekvil g ötlete született meg, és azt  rezt k, jó lenne jobban belemélyedni. Kedv nk is volt hozzá, és valami azt súgta, a gyerekeket is érdekelheti. Azt  rezt k, a játékosságnak is helye van ebben az időszakban.

Feri: Mindhárman a Bold Branding St di n l dolgozunk, és hasznossá szerett k volna tenni magunkat ebben az időszakban. Ahogy Non  mondja, reggeli munkahelyi közös k v z sok során pattant ki az ötlet. Már a harmadik hete tartott a karant nid , mindenki tudta, hogy mit kell tenni, hogyan kell kezét mosni, el lt a kezdeti p nik. Az is egyértelművé vált, hogy hosszabb ideig fog tartani. A célunk az volt, hogy a sok információ után egy kis jókedvet,

vidámságot szórjunk szét a világba, mert most leginkább arra van szüksége. A szülők számára különösen megterhelő volt, hiszen otthonról dolgozni teljesen más tapasztalat, ha egyáltalán lehet, a gyerekek többsége szintén nem viseli túl jól a bezártságot. Elsősorban számukra szerettünk volna egy kis kézzelfogható magyarázatot nyújtani.

- Hogyan képzeljük el a három alkotó közös munkáját?

Noémi: Első körben kis versek születtek Feri tollából, és párhuzamosan alakult a vizuális világ. Ahogy egyre többet aludtunk rá, egyre jobban összeértek a szálak. Megkedveltük a szereplőket, emiatt még folyamatosan bővül a mese. Katának elküldtük a szöveget és a képeket, és ő szépen összekomponálta a weboldalra.

Feri: Eleinte csak néhány rövid verset akartam írni, ezekhez készültek el az első illusztrációk is. Ahogy íródtak a szövegek, hamar körvonalazódott, hogy egy teljes történet kezd összeállni. Közben Nonó illusztrációi folyamatosan inspiráltak. Amikor az első részt befejeztük, Katára bíztuk magunkat, aki most sem okozott csalódást: elbűvölően néz ki a honlap.

- Kinek melyik a kedvenc része, egy-két sora a meseregényből?

Noémi: „Mindenképp vigyázz jól magadra, / Egyél jó sok túrós puliszkát.”

Kata: Az a kedvenc részem, amikor a nép rájön, hogy baj van, és elkezd pánikolni.

Feri: Nehéz választani, de talán az, amikor Bence már nagyon kezd belefáradni és kiégni a bezártság miatt, de aztán az anyukája mégis megvigasztalja, hogy van remény.

- Mi jelentette a legnagyobb kihívást, és melyik volt az alkotás legkedvesebb pillanata?

Kata: Külön odafigyeltünk, hogy számítógépen és telefonon is könnyen olvasható legyen a meseregény. Bár valószínű, hogy a szülők nem telefonról fognak olvasni a gyerkőcöknek, hisz izgalmasabb nagyban látni az illusztrációkat, reméljük, hogy akad, aki az üzlet előtti sorban állva inkább verset olvas. A legkedvesebb pillanat, amikor még utolsó simításként el tudtam rejteni benne egy-egy mozgó vírusocskát. A többieknek csak annyit mondtam, hogy keresgéljenek, mert van benne pár meglepetés. Ismerték a szöveget, az illusztrációkat, mégis a weboldal is izgalmassá vált.

Noémi: Sok jó pillanat van alkotás közben, de talán az első nagyobb az volt, amikor a versolvasás után elkezdtem cirkálni, és hirtelen kialakult Bence, Szandi, a víruska és a többiek figurája, akikkel aztán tovább lehetett haladni. A legnagyobb kihívás az volt, hogyan áll össze egységessé, levegőssé egy alkotás.

Feri: Nekem két szempontból is hatalmas kihívás a szöveg: nem vagyok túl gyakorlott a gyerekversek világában, ráadásul ez az első epikus jellegű művem, gyerekkorom óta nem írtam mesét. A kedvencem, amikor elkészült az egész, és lehetett liftezni az oldalon, miközben az illusztrációk velem repültek. Sosem gondoltam volna, hogy valaha ilyen szép környezetben láthatom viszont saját szövegemet, szóval hálás vagyok a kollégáknak. Balázs Nórának is, hiszen ő volt az, aki segített megszerkeszteni a szöveget, rávilágított az érthetetlen és a felesleges részekre, így is terjedelmes lett a vers, nem volt miért üresjáratokkal nyújtani.

ANDRÉ FERENC–FAZAKAS NOÉMI–KOVÁCS KATA

Bűjőcskaverseny

Kisebbecske verses meseregény – részlet

VI. fejezet

Amelyben az elnök kihirdeti a bűjőcskaversenyt, az emberek pedig rájönnek, hogy mennyire felkészületlenek erre

A nyilatkozat után, a nagy lendületben Rájön a nép, hogy milyen felkészületlen! Kamráikban milyen sivarak a készletek, Ezért, huss, a boltoknak nekiiramodva Rohannak, hogy tartalékokat intézzenek Az elkövetkező nehéz hónapokra.

Minden polgár ijedezik,
Micsoda baj ránk szakad!
Sanyi bácsi s Mari néni
a kisboltba átszalad.

Megvesznek minden élesztőt,
Fagyott pizza: ötszáz darab!
Úgy rámolják a polcokat,
mint sustorgó sáskahad.

Cimbirodalom

Borsó-, gomba- s babkonzervvel
töltik fel mind a házakat.

Jaj, mi lesz, ha ezt felzabálják,
S kiengedik a gázokat?

Liszt és cukor: ezer kiló.
A polc is mindjárt megszakad.
Minek hétszáz vécépapír?
Múmiásat játszanak?

A BMW-sek is berezelnek,
Ha az úton nem jár senki,
Ki látja, hogy nem indexelnek?
Kit lehet tilosban előzgetni?

Komoly politikusok törnek össze,
Hogyha otthon ül az egész ország,
Az arcukat minden városrészre
Tök feleslegesen plakátolták.

Lassacskán mindenki beletörődik,
Hogy feje tetejére állt a világ,
S nem mehetnek ki a dombtetőig,
Csak bámulhatják az ablakon át.

Egymásba folynak a napok, a hetek,
Órákká nyúlnak ki a másodpercek.
Mindenkinek a lakásában tévferreg,
Reggeltől estig pizsamában hevernek,
És már egyre kevesebben jópofiznak
A számítógép előtt a home office-nak.

Nem is számolják, mióta megy élesben
Ez a világméretű bújócskaverseny,
Állandóan rendőrkocsi szirénázgat,
Hogy a lakosok ne hagyják el a házat!

Hamupipóke békésen seperget,
Mostohájával sem kiabál ma.
Otthon marad a kandalló mellett,
És éjjel sem oson ki a bálba.

Piroskát sem látják a farkasok,
Mert az erdő szélére nem ül ki.
Nagynak a friss ételcsomagot
Inkább futárszolgálattal küldi.

Toronyszobájából néz ki Rapunzel,
Most igazán jól jön a haja hossza,
Sok apró küldeményt azon húz fel,
Utána meg alaposan átmossa.

A csigabiga sem hagyja magát,
Házában bent marad és szót fogad,
Tudja jól, hogy nem igaz barát,
Aki most az ég alá hívogat!

Alig bóklásznak az utakon emberek,
Hiába tündököl a tavaszi aranyfény:
Tényleg érvényes a kormányrendelet,
És valóban elkezdődött a karantén.

Kérdezett: Jakab Villó Hanga

Az eddig megjelent részeket elolvashatod itt: <https://www.wearebold.ro/bujocskaverseny>

FRANÇOIS BÉGAUDEAU

Külső-belső falak között (7.)

François Bégaudeau kortárs francia író, kritikus, forgatókönyvíró, énekes, színész, producer. 1971-ben született egy nyugat-franciaországi kisvárosban, Luçonban. 2008-ban *A falak között* című regénye alapján forgatott, azonos című film, a szerzővel a főszerepben, elnyerte az Aranypálmát a cannes-i filmfesztiválon. A regény önéletrajzi elemekre épül, a Collège Mozart elnevezésű párizsi általános iskola egy harmadik (a romániai oktatási rendszerben: nyolcadik) osztályáról szól.

A tanár szemben áll az izgó-mozgó osztállyal. „Mintha egy légkalapácsot próbáltam volna kordában tartani” – ezzel a hasonlattal érzékelteti a regény narrátora a helyzetet. Közben megpróbálja elmagyarázni a stílus és az irónia fogalmát. A tanár és az osztály közötti párbeszéd sokszor valóban párviadalhoz hasonlít.

A légkalapács

– Például az öltözet. Végül is miért öltözünk? Hogy ne fázzunk meg, hogy ne mutatkozzunk meztelenül. De az emberek nagyon hamar találtak egy harmadik okot is, azért is öltöznek, hogy tetsszenek, hogy kifejezzék az ízlésüket, a személyiségüket, olyan hatást keltsenek, amilyent szeretnének. És hogy hívják a divattervezőket, akik kitalálják a ruhákat? Stylistnak. Tehát ha gondunk van rá, hogy szépen öltözzünk, foglalkozunk a stílusunkkal... Ndeyé, hallgass már el! Nagy vonalakban a stílus mindaz, ami több annál, mint ami szigorúan véve hasznos. Nos, így van ez a nyelv esetében is. Elmondhatok valamit úgy, hogy meglegyszem az átadni kívánt információval, például azt mondom: Franciaországban születtem. De elmondhatom ugyanezt stílusosabban is, például, hogy a sajtok vagy az emberi jogok hazájában születtem. Ez már stílus, rossz stílus, de azért stílus. És ennek érdekében egy eljárást alkalmazok, és ennek az eljárásnak van egy neve... Ndeyé, mit mondtam az előbb? Például, ha elmegyek a korcsolyapályára, megelégedhetek annyival, hogy körözkök a jégen, mint mindenki, aki nem korcsolyabajnok. De a korcsolyabajnokok? Ők pirueteket csinálnak, tripla szaltókat satöbbi. Ndeyé, utoljára figyelmeztetek! Hogyha Franciaország helyett azt mondom, az emberi jogok hazája, stílusalakzatot használok, és rengeteg ilyen stílusalakzat létezik. Amit példának felhoztam, azt körülírásnak nevezik. De vannak még. Tudtok ilyent mondani?

Mezut az óra elején még sírt valamiért.

- Az ige.
- Ugyan, Mezut, te is nagyon jól tudod, hogy az ige nem stílusalakzat. Az ige az csak ige. Nahát. Alyssa tudja a választ, de jobban szeret kérdezni.
- Miért mondják a franciák, hogy ők az emberi jogok hazája?
- Mert így szokták mondani.
- Bien-Aimé közbeszólása mentett meg.
- Tanár úr szokott korcsolyázni?
- Miért, te nem?
- Szerintem nagyon gáz, tanár úr.
- A csengő nyomán szétrebbenő madárrajból Abdoulay alakja tűnt elő, aki négy szemközt szeretett volna velem beszélni.
- Tanár úr, osztályképviselőként szeretnék mondani valamit.
- Ó.
- Több osztálytársam bízott meg, hogy elmondjam. Arra gondoltam, hogy meg akarnak kérni, vállaljam az osztályt a következő tanévben is.
- Az osztályértekezlettel kapcsolatban.
- Hallgatlak.
- Nyugodt volt fehér-fekete csíkos felsőjében, az igazi vagány eleganciájával.
- Úgy gondolják, hogy túl sokat gúnyolódik.
- Ó, igen?
- Ahha, az osztályból néhányan úgy gondolják, hogy a tanár úr túl sokat gúnyolódik.

- De ki mondja ezt? Nem, nem akarok nevetet hal-
lani, de hányan vannak?
- Tu'omisén, páran.
- De mégis, a többség?
- Nem, páran.
- Oké.
- Vizontlátásra, tanár úr.
- Vizontlátásra.

***

Mintha egy légkalapácsot próbáltam volna kordá-
ban tartani.

- Hogy nevezzük azt, amikor az ellenkezőjét mond-
juk annak, amit gondolunk, és közben megértetjük,
hogy az ellenkezőjét gondoljuk annak, amit mondunk?

Indira szerelmes tekintetétől kísérve Abdoulay
olyan grimaszt vágott, mint akinek görcsbe rándult az
agya:

- A t'nár úr kérdésétől megfájdul a feje az embernek.
Mezut ajka még piros volt a korábbi vérzéstől:
- Mi a kérdés, t'nár úr?

Mera új szemüveget viselt, és elfoglalta a teljes
első sort.

nem a nyakuknál kötötték meg őket, ez irónia. Mond-
jatok egy ironikus mondatot.

Polo tűnik fel a fedélzeten.

- Igen, Bien-Aimé?
- A tanár úr szép.
- Köszönöm, és az ironikus mondat?
- A tanár úr szép.
- Oké, értem, köszönöm a bókot.

Mera helyet, szemüveget váltott, de a Kookai toll-
tartó maradt a régi.

- Holnap a franciatanár hiányozni fog, ó, de kár.
- Ahha, ez az én napom lesz. Igen, Tarek, te mivel
szeretnél kedveskedni?
- Az idén sok tollbamondásunk volt franciából.

Mezut az első padból, ahol ült, bedobott valamit a
szemétkosárba.

- Mezut, ilyenkor engedélyt kérünk.
- Csak a piros tollam folyik...

Alyssa egyik kezével a teljesen szétrágott ceruzát
tartotta, másikkal az égre mutatott, mintha arra várna,
hogy megnyíljon.

- T'nár úr, a tévében mindig azt mondják, a sors iró-
niája, ez mit akar jelenteni?

- A sors iróniája dolog egy kicsit más. Olyasmi, ami-
kor úgy érezzük, a sors szórakozik az em-
berekkel. Például fuldoklom, és a legadá-
zabb ellenségem megmenti az életem.
Érted?

- Mint valami bosszú, igazából?

- Ahha. Vagyis nem egészen. Mond-
juk, hogy egy futballistát elküldenek a
csapatától, a következő idényben leiga-
zolja egy másik csapat, játszik a korábbi
csapata ellen, és lő három gólt, és akkor
a sportújságíró azt írja: a sors iróniája, ki-
rúgott játékos verte meg régi csapatát.
Most már érthetőbb?

- Éppen ezt mondtam, egy kicsit
olyan, mintha bosszút állt volna.

- Nem, nem egészen. A sors iróniá-
ja egy sajátos valami. Ráadásul sokszor
helytelenül használják a kifejezést.

- Miért?

- Pont azért, mert sajátos eset.

(François Bégaudeau: *Entre les murs*, Éditions
Gallimard, 2006 - részlet)

**Részlet a regény alapján készült, Az osztály című fimből,
főszerepben az író, François Bégaudeau**

- Nem az irónia?
- De, pontosan az. Amikor az elbeszélő azt mondja,
hogy az európaiak emberségesebben bántak a rabszol-
gákkal, mint az afrikai törzsfőnökök, mert a bokájuknál,

Szócs Imre fordítása

DSIDA JENŐ

Hálóing nélkül...

Föl-fölvetem és némán eltünődöm, mi is lelt tegnap este engemet?
 Ruháimat már szálíg levettem, még nem vettem föl hálóingemet, egyedül álltam, kissé tétovázva, szobámban, egyedül és meztelen s a villanyt aztán lassan elcsavartam. Irtózatossötét lett. Esztelen és irgalmatlan, végtelen sötétség, este, melynek már szinte teste van, a pillanatok estek és zuhogtak és én dadogtam:
 – Késő este van, éjszaka is talán, s ki tudja, reggel virrad-e ily sűrű sötétre még és nem nyel-e magába mindörökre e kátrányos, fekete sűrűség?
 Eszembe jutott minden, ami rossz volt, rossz gondolat, vers, csók, kihúlt falat és annyi régi, sápadt ismerősöm, ki messze van, vagy lent a föld alatt, És hirtelen és furcsán ráijedtem, hogy ami eddig élt,

csak a ruha: kabát, kalap, harisnya és cipő volt, nadrág, nyakkendő, kesztyű és puha ing, mely fedez és véd a zord hidegtől, véd és takar magamtól engemet:
 jaj, elvesztettem minden szál ruhámat, önmagam és védő ingemet.
 Nem vagyok már senki tisztelt barátja, kit köszönteni illik, nem vagyok senki teremtett asszony szeretője, se lapok munkatársa nem vagyok, se kártyapajtás, törzsvendég a klubban, se szerkesztő úr többé nem vagyok, se vándor, aki meredélyre kaptat, se út, se cél – és költő sem vagyok,
 csak ember, aki minden idegével lágy takaró s melengető vacok után sír és csak áll a nagy sötétben s meztelenül Isten előtt vacog.

A sötétség verse, A tó tavaszi éneke, Esti teázás – ha toplistát kellene összeállítanom kedvenc Dsida-verseimből, valószínűleg ez a három vers érne el dobogós helyezést. Hogy miért választottam most mégis a *Hálóing nélkül...*-t, arra egyes-egyedül a bennem garázdálkodó szakmai olvasónak kell választ adnia.

Mert miről is van szó? Az Isten előtt meztelenül vacogó halandó emberről ritkán írtak ilyen gyönyörű verset – én mégis a *külső formára* hívnám fel az olvasó figyelmét: a vers betördelt képe pontosan olyan, mint gyermekkorunk iskolai fogalmazásaié egy-egy „nyári élményünkről”: mintha négy bekezdésben Dsida is csak egy kis történetet mesélne el nekünk valamelyik esti élményéről. Pedig akinek van füle a hallásra, az rögtön észreveszi, hogy hatodfeles és ötös jambusok következnek pontos egymásutánban, valahogy így: „Föl-fölvetem és némán eltünődöm, / mi is lelt tegnap este engemet? / Ruháimat már szálíg levettem, / még nem vettem föl hálóingemet.” Ha így, a ritmust követve olvassuk a verset, akkor tíz darab, négy-négy sorból álló versszakot kapunk, félrímeikkel. Ha viszont ez a helyzet, akkor kérdés, hogy a tökéletes jambusokat Dsida vajon miért tördelte át „iskolai fogalmazássá”, prózai elbeszéléssé!

Dsida Jenő (Szatmárnémeti, 1907. május 17. – Kolozsvár, 1938. június 7.)

Tudjuk, hogy a rímtechnikát tekintve Dsida az egyik leggazdagabb erdélyi magyar költőnk: gondosan kerüli a ragrímeket, szinte kínosan vigyáz arra, hogy azonos szófajok ne kerüljenek rímhelyzetbe. Nagyon valószínű tehát, hogy Dsida elégedetlen volt a *Hálóing nélkül...* ►►

A kígyókirály

Élt egyszer egy igen szegény leány, Lolerme volt a neve. Az anyja évek óta az ágyat nyomta nagybeteg, így aztán keményen kellett dolgoznia a szegény leánynak, hogy megszerezze a betevő falatot magának meg nagybeteg anyjának. Úgy esett egyszer, hogy Lolerme kiment az erdőbe télen rózsét gyűjteni. Amikor elegendő rózsét összegyűjtött már, és éppen haza akart indulni, talált egy aranyat. Föl is vette, és elrakta a zsákjába. De amikor továbbment, még egy aranyat talált, aztán nemsokára egy harmadikat, egy negyediket. Egyre mélyebbre merészkedett hát az erdőbe, és jóformán minden lépésre újabb és újabb aranyat talált. Alig bírta már cipelni az arannyal teli zsákját, így hát leült egy barlang elé. Ahogy ott üldögélt, és azon gondolkodott, hogy mi mindent fog venni azon a rengeteg pénzen, egyszer csak előkészött a barlangból egy hatalmas kígyó. Úgy csillogott a feje, mint a színarany, és hosszú vörös szakállá volt. Igen megrémült tőle Lolerme, és el akart szaladni, de a kígyó így szólt hozzá:

– Ne félj, szép Lolerme! Én vagyok a kígyókirály, és nagyon szeretlek! Mondok neked valamit. Szegény lány vagy, az anyád pedig öreg és beteg. Annyi aranyat viszek anyád házába, hogy fényesebben élhet a császárnénál; és olyan italt adok neki, amitől meggyógyul. De mondd meg, szép Lolerme, mit adsz nekem cserébe?

Azt felelte a lány nagy boldogan:

– Bármit, amit csak kívánsz!

– Jól van – válaszolta erre a kígyókirály –, menj haza, meséld el anyádnak, ami történt; de azután gyere vissza

hozzám, feleségül veszek, és pompában, boldogságban fogsz élni!

Hazament hát Lolerme, és ott találta az anyját makkegészségesen. Az anyja pedig elmesélte neki, hogy egy szép, ifjú uraság járt nála, és adott neki valami italt, attól gyógyult meg. De adott még neki egy erszény aranyat is az uraság, és soha nem ürül ki az erszény. Lolerme akkor elmesélte az anyjának, hogy most már feleségül kell mennie a kígyókirályhoz. El is ment Lolerme másnap a kígyókirályhoz, az pedig bevezette a barlangba. Aranyból volt ott a ház, aranyból volt ott minden, Lolerme pedig a legjobb étkeket ette és a legjobb borokat itta. Fényességben élt Lolerme, és szerette a kígyókirályt, aki szépséges ifjúvá változott minden éjszaka; csakhogy élt ott a barlangban egy ronda vénasszony is, és attól nagyon félt Lolerme. Meg is kérdezte egyszer a férjét:

– Mondd csak, kedvesem, ki ez az öregasszony?

– Gonosz öregasszony az – felelte a kígyókirály –, követ engem mindenhová. De ne félj tőle, téged nem bánthat!

Jó élete volt hát Lolermének a kígyókirálynál. Nappal az erdőben sétálgatott, evett és ivott, éjszakánként pedig puha ágyban hált a szépséges ifjúval. Megint ott üldögélt egyszer a barlang előtt Lolerme, amikor odament hozzá egy nagy fekete macska, és így szólt:

– Jó asszony vagy, Lolerme! Tüske ment a bal hátsó lábamba: húzd ki, és ha bajba jutnál egyszer, segíték rajtad!

► rímeivel, s megpróbálta elrejteni őket egy „prózaí” szöveg függőnye mögé. Ne sajnáljuk az időt, vegyük sorra mi is a vers rímeit: „engemet/ingemet”; „meztelen/esztelen”; „teste van/este van”; „sötétre még/sűrűség”; „falat/alatt”; „ruha/puha”; „engemet/ingemet”; „nem vagyok/nem vagyok”; „nem vagyok/nem vagyok”; „vacok/vacog”. Mint látjuk, Dsidához képest eléggé gyenge rímekekről van szó, ilyen rímeket még egy kezdő költő is könnyen talál. S mennyire feltűnő, hogy a legjobb rím („falat/alatt”) esetében Dsida nem kuszálja össze a verssorokat, hanem főhelyen, a vers közepén szépen egymás alá tördeli a hatodfeles és ötös jambusokat, játékos módon egyfajta számárvezetőt kínálva az olvasónak:

„Eszembe jutott minden, ami rossz volt,
rossz gondolat, vers, csók, kihült falat
és annyi régi, sápadt ismerősöm,
ki messze van, vagy lent a föld alatt...”

No de most már illik megfékezni a bennünk garázdálkodó szakmai olvasót, javasolom is gyorsan mindenkinek, hogy olvassuk újra kétszer-háromszor a verset, mert a *Hálóing nélkül...*-ben sem a technika a lényeg, hanem az, hogy – ismétlem – az Isten előtt meztelenül vacogó halandó emberről ritkán írtak ilyen gyönyörű verset!

Ki is húzta a tüskét Lolerme a macska lábából, az állat pedig erre föl eltűnt. De meglátta ezt az öregasszony, és így szólt Lolerméhez:

– Nem jó az, kedvesem, ha macskával játszik a terhes asszony! Anya leszel nemsokára, és még azt sem tudod, ki a gyerek apja! Meg kellene kérdezned az ifjútól, aki éjszakánként veled hál, hogy kicsoda is ő tulajdonképpen!

Lolerme pedig így felelt:

– Tudod, hogy kicsoda?

– Magam sem tudom – felelte erre az öregasszony, azzal ment a dolgára; Lolerme pedig aznap éjjel megkérdezte az ifjútól, hogy kicsoda. Megrémült erre az ifjú, és így szólt:

– Muszáj megmondanom, ha már egyszer kérded! Királyfi vagyok, és kígyókirállyá változtatott az öregasszony! Most már tudod, ki vagyok! Elhagylak, és nem látsz viszont soha többé, és soha nem szülheted meg a méhedben hordott gyermekedet sem!

Akkor egyszerre csak dörgés hallatszott, és belere-megett a föld. Eltűnt az ifjú, és eltűnt vele együtt az egész barlang. Ott találta magát Lolerme egyedül az erdőben,

és keservesen sírva fakadt. Egyszer csak odament hozzá a nagy fekete macska, és így szólt:

– Ne sírj, segíték rajtad! Itt van a csaranamadár egyik tojása. Dugd be a testedbe, és hét nap múlva megszülsz majd a csaranamadarat, az pedig megöli a vén boszorkányt és megszabadítja a férjedet!

A macska útmutatása szerint cselekedett Lolerme, és hét nap múlva csakugyan megszülte a csaranamadarat. El is röpült rögtön a madár, és hamarosan visszatért, csőrében hozta a halott boszorkányt. Így szólt akkor a madár:

– A férjed szabad, és nemsokára eljön hozzád! Most már Isten óvjon!

Azzal a csaranamadár kiröppent a világba, a szép királyfi pedig eljött a feleségéhez, és attól fogva mindig ember maradt. Csodálatos, boldog életet éltek együtt; jobbat, mint a miénk...

Wlislöcki Henrik gyűjtése 1888-ból. Forrás: Bari Károly (szerk.) – Régi cigány szótárak és folklór szövegek. Hagymányok Háza, Budapest, 2013

A csaranamadár és más állathősök

A *kígyókirály* című mesét az erdélyi sátoros cigányoktól gyűjtötte Wlislocki Henrik. Ezt a vándorló törzset az oláh cigányok nyelvén *kortorásoknak* vagy *cerhariknak* hívják. Fontos szerepük volt az autentikus cigány folklór (mese, mítosz, ének) élő, szóbeli közvetítésében, településről településre vándorolva, gyűjtögető életmódot folytatva ismertek meg újabb történeteket, illetve ismertették meg másokkal a sajátjaikat. Korábban gyakran találkozhattunk szekerekkel az erdélyi utakon.

Két tipikus varázsmesei motívummal foglalkozunk: a helyszínekkel és az állathősökkel, mindkettőben a cigány népi mesemondó gazdag fantáziájára és kreativitására ismerhetünk. Ezek alapvető képességek a mesélésben; a szabadon szárnyaló fantázia és a rendelkezésre álló meserepertoár felhasználása, az előadás körülményei (helyszín, időpont, közönség) egyedivé és különlegessé tették minden mesemondást. A lejegyzett meséket olvasó mai közönségnek már csak sejtelmek lehetnek az utóbbiakról.

A mese elején Lolerme életének szegényes helyszínét, majd házassága utáni fényűző életét ismerhetjük meg. Megtudjuk róla, hogy „szegény leány”, aki nagybeteg édesanyjáról gondoskodik. Miután a kígyókirály felesége lesz, megváltozik az élete, királyné módjára telnek napjai. A mesék ismert állatvőlegénye, a kígyó éjszakánként levedli az állatbórt, és „szépséges ifjúvá” változik, a végére megadatik neki a teljes megváltás, elpusztul az útjában álló boszorkány, „a szép királyfi pedig eljött a feleségéhez, és attól fogva mindig ember maradt”.

Az állathősöknek kulcsszerepük van a mesében, illetve Lolerme életében: a kígyókirály a férje lesz, a fekete macska és a csaranamadár pedig a segítőtársai. Közülük a kígyó és a macska a legtöbb nép meséjében megtalálható, innen kölcsönözhatték a cigány mesemondók. A csaranamadár a cigány mesék és mitológia sajátos szimbóluma, a jóra törekvő mesehősöket segítő állat.

Mivel a madarak képesek az ég és a föld között repülni, az istenségek természetes hírnökei. A cigány hiedelem szerint, ha egy bármilyen fajhoz tartozó vadmadár valakire rászáll, az a személy híres lesz. A szólás szerint is „megtiszteli egy madár” azaz, ha

valakire rápottyant, az illető egy hétig szerencsés lesz. A vándorcigányok eredetmítosza szerint a népük madaraból lett: „Valaha madarak voltunk, / ágról ágra, / országról országra szálltunk. / Ahol ránk esteledett, / ott megaludtunk, / s ha felvirradt, továbbszálltunk. / Az anyaföld szülte magokat ettük, / és a folyók adta bő vizet ittuk.” (Bársony János és Daróczi Ágnes közlése). A csaranamadár a hinduizmus mitikus madara, a cigányság őstörténetéből, indiai korszakából megőrzött szimbólum. A hagyomány szerint a cigányoknak ez a mitikus madara 999 esztendeig él, akkor viszont meg kell halnia, ha csak nem táplálja az emlőjén minden éjjel ugyanaz az asszony. Mesénkben a főhős, Lolerme testéből születik meg, a macska utasítása szerint, és emlékeztet bennünket a magyar mesék griffmadarára. Nagy Olga erdélyi mesekutató megerősíti: a természetfeletti tulajdonságokkal rendelkező, állat alakú mesehősök vagy az akadályok elhárításában segítséget nyújtó erdei vadak az őskorba visszanyúló totemizmus maradványai, emléküik fennmarad évezredek és nemzedékek át a mítoszokban és a mesékben.

Csillag István rajza

Üzenet a jövő házából

1998-at írtunk. A román fővárosban voltam egyetemista. A Bukaresti Egyetem egyik épületének negyedik emeletén volt egy számítógépterem. Oda kísértem el a barátnőmet, aki csak ott tudta megnézni a leveleit. E-mail-címe már volt, internetje és számítógépe még nem. Álltunk sorban, vártuk, hogy már mikor szabadul fel egy gép, meleg volt, szellőzetlen, zsúfolt a tér. Aztán, amikor végre sorra került, belépett a fiókjába, és elolvasott egy-két incifinci levelet, válaszolt egy-két szót. Ezért álltam veled ilyen sokáig sorba? – lázadoztam. Miért nem jó neked a posta? Néha az volt a válasza, hogy a külföldi barátai már csak így írnak, máskor az, hogy sürgős. Akkor is, mi lehet olyan sürgős? Ha valamit határidőre kell elküldeni, akkor arra van a határidő, hogy idejében mozogj, vitatkoztam, többnyire magammal, mert a barátnőmet nem érdekelték a háborgásaim, ő szerette, egyenesen rajongva örvendezte körül az e-mailes életét. Aztán a következő évben már nekem is lett e-mail-címem, egyszerűbb volt intézni első külföldi, ösztöndíjas utamat.

Azóta eltelt húsz év, szinte már alig jár a hagyományos posta, a papírlevél, papír képeslap, előhívott fénykép. Mindennap eszméletlen mennyiségű levelet vagy üzenetet váltok, ha valami nem azonnal történik, már késő. Felnőttetek ti, akik számára ez a normális – vagy szinte. A fiam kis-kamasz. YouTube-csatornája van, más internetes felülete nincs, úgyhogy időnként azt bütyköli.

Egyik nap volt egy nézeteltérésem a Facebookon. Este egy kicsit nyugtalanul feküdtem le. Lehet, hogy nem kéne annyit járjon a szám, morogtam az orrom

alatt. Hát ne járjon, így a fiam. Hát ja, nyugtázom, így kéne, de attól még gyakran járatom, és gondolom, egy csomó embert jól felidegesítek. Te ezzel ne foglalkozz, feleli ő, azt hiszed, engem érdekel, hogy lájkolják-e vagy

sem a YouTube-videómat? Azt hiszed, ha egy nap csak egy lájkot kapok vagy egyet sem, öngyilkos leszek, vagy valami? Ne félj, mert nem...

Hirtelen elmúlik minden nyugtalanságom. Egy pillanatra belépek oda, ahol ti laktok. Ezt Kahlil Gibran író úgy hívja, a jövő háza. Egy pillanatra belépek a jövő házába, és látom, ti, akik ebben nőttetek fel, talán hamarabb túllesztek rajta, mint mi, akik még küzdünk ellene.

Netes vírusnaplók

A Szín-téren:
járvány-
reflexiók

Amikor ezeket a sorokat olvassátok, lehetséges, hogy a galériák, múzeumok már újra látogathatók, szigorú egészségügyi, biztonsági feltételek mellett: maszkviselés, létszámkorlátozás, távolság betartása stb. A megpróbáltatásos járványidőszakban a kulturális rendezvények vagy leálltak, vagy alkalmazkodtak a korlátozásokhoz, és felköltöztek az internetre. Olvasom egy Dan Perjovschi-interjúban, hogy számtalan utazást, kiállítás, megrendelést lemondott a járvány miatt, de akadt olyan helyzet, amit ebben az időszakban is meg lehetett oldani. Például a kolozsvári White Cuib (a White Cube-

„Mi, földiek, kaptunk egy esélyt. Mert senki sem állt volna le ebből az örült rohanásból. Adott egy kis idő gondolkodni ezen a helyzeten.” (Perjo)

ből „derivált” név, amely fehér kockát jelent, utalva a galériák letisztult formájára) meghívására online mutatta be munkáit, hogy később, felkérésére, több alkotótársa is csatlakozzon ehhez.

A sorozat a *Vírusnapló (Virus Diary)* cím alatt fut, és párnaponta gazdagodik új művekkel, amelyek az aktuális

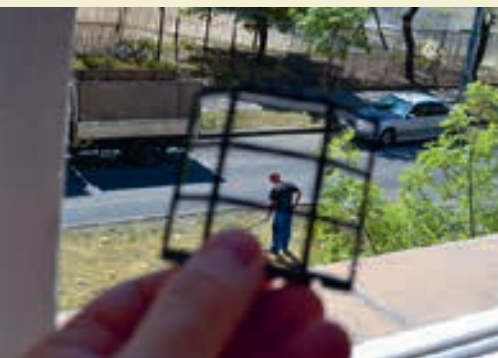
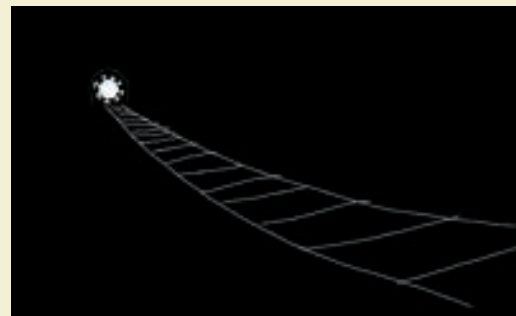
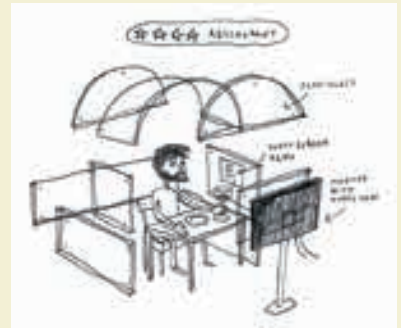
kényszerhelyzetre reflektálnak a képek nyelvén. További tervük, hogy amikor megnyílik a világ, a virtuális környezetből átköltöztetik az anyagot a valóságba, és világ körüli turnéra indítják.

Az a helyzet, hogy ez a gubanc mindenkit érint, a világon mindenki tud róla, ezért a témával való foglaltság, az erre való reflexió szinte kötelezővé válik, nem lehet elmenni mellette. A bezártság, a kilátástalanság, az

egyedüllet, a zavar, a víruskép, a rendeletek, nyilatkozatok, szájmazsk, izoláltság, online oktatás mind olyan elem, téma, gondolat, amellyel eljátszanak a résztvevők. Rajz, fotó, installáció, írás formájában látnak napvilágot ezek a sokszínű munkák, groteszk, szomorkás vagy megmosolyogtató hangvételben. Megfigyelnek, összehasonlítanak helyzeteket, majd válaszokat adnak vagy kérdéseket tesznek fel. Közvetlen és könnyen értelmezhető, többnyire poénra, nyelvi vagy képi csavarra kiélezett üzeneteket hordoznak a művek, a plakátok, karikatúrák stílusában.

Bartha Sándor a megfigyelő szerepéből, az ablakból dolgozik a bezártság-szabadság, kicsi-nagy, távoli-közeli ellentétpárokkal. Üvegtárolókba gyűjti be a szaladókat, sétálókat, hogy megmentse őket a vírustól,

valahogy úgy, ahogyan mi gyermekkorunkban darázsra vadásztunk, hogy a házból kitegyük a szűrét. Sándor megfordítja ezt: kintről menti be társait ebben a játékos fotósorozatában.

Onucsán Miklósnál is ezt a játékot látjuk. A nagyból kicsi lesz, a kicsiből nagy. Egyik tér felépül a másik térben, azaz otthon. Hiszen ezek a művek otthon készülnek, de alkotóik elhithetik velünk, hogy igazából máshol

járunk. Miklós makettet készít, kiállítóteret projektál, a térbe ready made tárgyakat helyez egy kis csavarral. Mivel a makett kis méretű teret képez, a kiállítóterben minden hatalmas méretűre nő. Egy dió óriási szobor lesz, nagyobb, mint egy ember, súlyossá válik, mint egy szikla. A pitypang bóbítáival ugyanez a helyzet, a pihekönnyű növény hatalmassá, súlyossá válik. A természeti elemek szinte szétfeszítik a teret, utalva ezzel bezártságunkra. Lássuk, meddig lesz elég ez nekik, nekünk.

Képes illemhelykrónika

Ahová a király is gyalog járt: folyóvíz fölé épített ókori illemhely időszámításunk első századaiból

Botra rögzített és használat után megmosható törlőszivacsokkal ellátott, a fontos események megtárgyalására is alkalmas, nyilvános, vízöblítéses római véce

Ház falából zárt erkélyként kiálló, „pottyantós” árnyékszék id. Pieter Bruegel Flamand *Közmondások* című festményén (1559)

Az épületek falai között kialakított keskeny síkatorok illemhelyként való használata feltehetőleg szórakoztató középkori látványosságnak számított (Boccaccio Dekameronját illusztráló miniatúra, 1475)

A 15. századtól használt, lakóházakon kívüli francia véce – a faluhelyen napjainkig funkcionáló árnyékszék – ötletes, bár nem éppen higiénikus megoldása volt a folyóvíz fölé építése

A 17. században a francia és az angol honatyák lefördhető toalettészékeken ülve folytatták sorsdöntő tanácskozásait, hogy ne kelljen időt és energiát pazarolniuk a mellékhelyiségek látogatására

A 18–19. században a hölgyek látogatóba, színházba, bálkba, misére vagy hosszabb útra indulva díszes, gyakran fedéllel is ellátott porcelán éjjeliedényeket vittek magukkal (tartalmuk végül az utcákra került)

Az 1700-as években az előkelő hölgyek szobavécéket – vendégfogadásra is alkalmas öltözőszobáikba beépített lyukas padokat – használtak, hogy a társalgást ne kelljen kijárkálással megszakítani

A higiéniai elvárások és a tisztaság igényének 19. századi átalakulását jellemezte az eleinte a háló-, később a fürdőszobákba helyezett bidé használata (Louis-Léopold Boilly: *Intim toalett rózsával*, 1800 körül)

A tisztaság az egészség kulcsa

A legrégebbi zuhanyzó kancsók voltak, amelyekből szolgálók öntötték a vizet az egyiptomi elkelőségekre a víz lefolyását biztosító fürdőszobákban

A rituális tisztálkodásról János evangélista is megemlékezik: „Volt pedig ott hat kőből való vizeskorsó a zsidók tisztálkodási rendje szerint.” (A kánaeni menyegző a Limbourg testvérek miniatúráján, 1409)

A görög atléták versenyek után – a kötelező mosakodás előtt – sarlóhoz hasonló késsel (sztrigilisszel) kaparták le a piszkot testükről

Fürdőben az üdvösség (latin szállóige)

Az egészséget megőrző és a pusztító járványok terjedését megelőző (vagy legalább lassító) rendszeres tisztálkodás, illetve a higiénia szabályainak betartása egyre fontosabb része életünknek.

A mosakodás egykor isteni parancsnak tekintett szokása ókori eredetű. A test és a lélek víz általi megtisztítására vonatkozó utalásokat találunk a különböző vallások előírásai között: meg kellett előznie az áldozatok bemutatását, az imádkozást, a templomokba való belépést. Bibliai történetekben nemcsak a rituális (keresztelés, kéz- és lábmosás), hanem az otthoni tisztálkodási szokásokra (medencékre, fürdőszobákra stb.) is történik utalás.

Az ókori görög városállamokban és a Római Birodalomban virágzott a fürdőkultúra. A tehetősek házaiban mozaikkal kirakott, ezüstcsapokkal, vízelvezetővel ellátott fürdőszobákat, medencéket építettek, vagy rabszolgák csorgatták a vizet tisztálkodni kívánó uraikra és a megbecsült vendégekre. (Római fogoly által tervezett fürdőépületről egy Attila király udvarába látogató követ is megemlékezett.)

Nagy Konstantin bizánci császár követének feljegyzései szerint nomád őseink különleges gondot fordítottak testük tisztaságára. A magyarok táborában felállított fürdősátrakban előbb forró kövekre öntött víz gőzében izzadtak, majd hideg vízbe merülve fejezték be a tisztálkodást. Az előkelőbbek nemezsátraiban csappal ellátott bőrtömlők tették lehetővé a zuhanyozást.

Az egészség megőrzésére és a fertőzések megelőzésére vonatkozó szabályok összességét jelentő *higiénia* szavunk Hügíeianak, a tisztaság és az egészség görög – többnyire kígyóját kehelyből etetve ábrázolt – istennőjének nevéből ered

Az ókori rómaiak számára fontos volt ruházatuk tisztasága, ezért a birodalom minden nagyobb városában volt mosoda (a pompeji falképen Minervának, a mosodások védőistenének madara, a bagoly is látható)

A Római Birodalom nagyobb városainak vízellátását mély völgyeken és folyókon átívelő vízvezetékek biztosították, az első században épült vízvezetékét a 20. században (!) is használták

A társasági élet központjaivá vált ókori római közfürdőkben császároktól rabszolgákig bárki igénybe vehette a szolgáltatásokat (tisztálkodás hideg, illetve meleg vízben, masszázs, női fürdő, borkimérés stb.)

A reneszánsz kori Európában felelevenítették az ókori fürdőzési szokásokat, a márványmedencéket méretes fakádakkal helyettesítve (fürdőház egy 1475-ben készült kódexben)

A fakádakat gyakran vászonnal bélelték, hogy megvédjék a szálkától az előkelő fürdőzők testét (15. századi kézirat inícialéja)

A fürdésnek meghatározott rendje volt: a még tiszta víz a ház urát illette, őt a család férfi tagjai, a szolgák, majd a nők, végül a gyermekek és utolsókként – a többnyire már átlátszatlan vízben – a csecsemők követték (iniciálé egy 14. századi kéziratban)

A régi időkben a fürdés meglehetősen körülményes volt: tüzet kellett rakni, a folyókból, patakokból, kutakból hordott vizet megmelegíteni, kádakba tölteni, végül vödörrel kimerni (Iovag fürdetése a 13–14. század fordulóján készült Manesse-kódexben)

Amikor a mosdatlanság erénynek számított

A köztudatban „sötétnek” bélyegzett középkorról beszélve gyakran megfeledezünk a századaiban épült templomokról, palotákról, a kor művészeiről, tudósairól. Az viszont tény, hogy az emberek akkoriban (sőt, a későbbi évszázadokban is) – rangjuktól függetlenül – meglehetősen piszkosak és bűdösek voltak. Az egyház világi hívságnak, ördögtől valónak tekintette és tiltotta a fürdést, a buzgó hívek pedig – lelkiüket megtisztítandó – mosdatlansággal is sanyargatták testüket.

Az orvosok egy része a higiénia-
ra való odafigyelésre buzdított, mások azt vallották, hogy a mosakodás gyengíti a szervezetet és betegségek forrása. *A civilizált ember könyvének*

írója 1200 körül azt tanácsolta: *Kezeid legyenek tiszták, ne hagyd, hogy körmeid, fogaid koszosak legyenek.* Nyugat-Európa főurai és szegényei egyaránt beérték a kéz- és arcmossással, a ruha alatti testrészek megmosása csak a 18–19. században vált szokássá. A legelőkelőbbek is egyszerű-kétszer fürödtek évente, illatosítókkal palástolva kellemetlen szagukat. (Angliában, ahol 1500 körül a május volt az évi fürdés hónapja, a legtöbb esküvőre júniusban került sor, hogy a menyasszony még illatos legyen.)

A magyarok tisztaságigénye a honfoglalás után is megmaradt. Minden háztartásban volt legalább egy fa fürdőkád, és a kalandozások korában hordozható vezéri fürdőkét (csapokkal ellátott bőrkádakat) vittek magukkal hadjárataikba.

A középkori magyar települések lakói (elsősorban a férfiak) igénybe vették a nyilvános fürdőket is, amelyek nyitását naponta kürtszó jelezte (férfifürdő 1498-ban)

A főúri családok tagjai fakádakkal ellátott fürdőszobáikban orvosi ellátásban (masszázs, köpölyözés, érvágás, golyók eltávolítása stb.) is részesültek

Az iszlám fürdőkultúra, a lelki megtisztulást és a paradicsommal való kapcsolatot jelképező fürdés igénye akkor is virágzott, amikor Európában mellőzték a tisztálkodást (fürdőház egy török kéziratban, 1495)

3500 évvel ezelőtt vízvezetékekből folyó vízzel tisztán tartott árnyékszékeket (is) használtak Kréta szigetén (a knósszosi palotában feltárt illemhely a legrégebb ismert vízőblítési vécék egyike)

Rómában a talajvizet és a fürdők, latrinák, magánházak szennyvizét a Kr. e. 6. századtól kiépített, a szennyvíz istennőjéről, Cloacináról elnevezett Cloaca Maxima ('nagy szennyvízcsatorna') vezette el

Bár évszázadokon át rendeletek születtek arra vonatkozóan, hogy az éjjeliedények tartalmának utcákra ürítése előtt kiáltással kell figyelmeztetni a járókelőket, nem ártott az óvatosság

A szeméttel borított utcák évszázadai

Évezredekkel ezelőtt az ókor nagyvárosaiban a szennyvizet föld alatti vagy fedett csatornarendszerek vezették el, és lakóik vízőblítési illemhelyeket (is) használtak. A bibliai időkben élt zsidók tisztaság iránti igényét a Mózes V. könyvében olvasható utasítás jellemzi: *A táboron kívül legyen egy helyed, hogy kimehess oda. És ásód is legyen, hogy gödröt áss veled, és betakarhasd azt, ami elment tőled.*

A középkorban a higiéniának, a környezet tisztaságának nem volt becsülete. A már idézett illemtan-könyv szerint: *a ház ura bármikor, a vendégek, hírnökök és szolgák legfeljebb éjjel vizeljenek az épületben.* A szegények – a főurak szolgálóihoz hasonlóan – félreeső helyeken,

udvarokon, kertekben, szemét- vagy trágyadombok szélén, a paloták lakói és vendégeik száza többnyire a folyosók vagy szobák sarkaiban, ablakmélyedésekben, függönyök mögött, esetleg kandallókban intézték szükségüket.

Praktikus megoldás volt a városfalakból, a várak és a lakóházak falából az utak, várakok fölé kiugró, alul lyukas erkélyárnyékszék, illetve a napközben éjjeliszekrényekbe rejtett éjjeliedények használata, amelyek tartalmát reggelente az utcára ürítették.

Az utcákon csordogáló vagy éppen hömpölygő szennyvíz évszázadokon át bűzzel, fertőzött ivóvízzel és pusztító járványokat (kolera, fekete himlő, pestis, tífusz) terjesztő legyekkel, patkányokkal árasztotta el Európa városait.

A középkorban elterjedt volt az épületek falából erkélyszerűen kiálló árnyékszék, amelyből az ürülék – a szennyvízhez, szeméthez, elhullt állatokhoz hasonlóan – a várakokba, illetve az utcákra került

Összkomfortos, kézmosó edénnyel és vécépapír helyett rongyokkal ellátott, középkori illemhely egy 14. századi kódex illusztrációján

A 15. században jelent meg a francia vécének (ma árnyékszéknek) nevezett, udvarokban vagy kertekben felállított illemhely

A 15–17. században a házukból kilépő hölgyek magas talpú lábbelit viseltek vagy magas fatalpakat erősítettek cipőikre, ha nem akartak elsüllyedni az utcákat elborító szeméttel, trágyaléban

A szerencsésebb városok folyói a szennyvíz egy részét elvezették (bázeli utcakép az 1880-as évekből a középkori lyukas fülkékkel és a „hig portékát” természetes csatornáként elvezető folyóval)

A 16–17. századi Franciaországban megtiszteltetésnek számított, ha a Napkirály kerekéken guruló, bársonnyal borított, lyukas fotelén trónolva fogadott valakit, miközben magas rangú udvaroncok várták, hogy megtörölhessék a fenséges ülepet

A mellékhelyiség a legelső, illemhellyel ellátott szállodában, az 1829-ben épült bostoni Tremont-házban kapta először a ma is használt 00 jelölést (mivel a szobák számozása 01-gyel kezdődött)

A szemét és ürülék tárolására szolgáló zürichi sikátorokat a 19. század végéig, a város vízvezeték- és csatornahálózatának kiépítéséig legfeljebb az eső mosta tisztá(bb)ra

A Sir John Harrington által feltalált, I. Erzsébet királynő számára elkészítettett vízőblítéses (angol) vécé nem nyerte el az alattvalók tetszését (tökéletesített változata a 19. század végén vált elterjedté)

A tisztaság az első erények egyike (Illemszabály, 1854)

Az újkor első évszázadaiban a köztisztaság és a higiéniai elvárások alig különböztek a középkoriaktól. A városlakók számának növekedése egyre nagyobb szeméthalmokat, egyre szennyezettebb környezetet eredményezett. A régi szokások mit sem változtak, a mellékhelyiségek és az éjjeliedények ablakokon kiöntött tartalma még a 19. század végén is ellepte az utcákat, a házak falai közötti sikátorokat, és eltakarítása egyre nagyobb gondot jelentett. A 16. századtól történtek ugyan próbálkozások szennyvízelvezető csatornák építésére, de a járványok terjedését megszüntető, átgondolt csatornarendszerek kiépítésére csak

a 19. század végén, a 20. század elején került sor.

A köznép lakóházai, a főúri kastélyok és a királyi paloták egyaránt büzlöttek – a versailles-i palota folyosóin terjengő orrfacsaró szagokról 18. századi emlékirók és követek is beszámoltak naplójukban.

Bár I. Erzsébet királynő számára már 1596-ban vízőblítéses szobavécé készült, a főurak még a 17–18. században is a fedéllel ellátott, hordozható lyukas foteleket részesítették előnyben.

A higiéniai kultúra gyökeres átalakításának fontosságára a 19. századi járványok hívták fel a figyelmet. A 20. század elején már belső igénnyé vált az alapos napi tisztálkodás, és a közel ötvenmillió ember halálát okozó spanyolnáthajárványt (1918–19) követően egyre több lakóházat láttak el fürdőszobával, mellékhelyiséggel.

A Habsburg Birodalom első – általa „vízrejteknék” nevezett, szagelvezetővel is ellátott – angolvécéjét Széchenyi István tervezte és építtette be 1836-ban nagyenyki kastélyába

A 20. század közepéig a mosakodás többnyire a hálószobában, a fürdés a konyhába vitt bádognakdban történt (a mosdótál és a kancsó a szoba bútortárhoz illő mosdószekrényen, -állványon vagy -asztalon állt)

Másodjára is megszervezik az Erdélyi Könyvfaló Olvasójátékot

Idén is megrendezik a címben jelzett olvasójátékot - a világvárvány miatt egyelőre bizonytalan időpontban. A szervezők a másodikos kisdíkoktól a végzősökhöz mindenkit igyekeznek megszólítani a kiválasztott korosztályos művekkel. A projekt lényege, hogy csapatban lehet regisztrálni, kiválasztani egyet az ajánlott művekből és válaszolni a hozzá fűződő kérdésekre. A Kolozsváron megszervezett záró felvonáson személyesen vehetnek részt a csapatok, hogy összedobják tudásukat és találkozzanak (legtöbb esetben) a mű szerzőjével. Szeptember 15-ig lehet regisztrálni.

Berke Krisztinát, az esemény egyik szervezőjét kerestük meg kérdéseinkkel, röpke Messenger-interjú erejéig.

Tudod, miért jobb játszani, mint versenyezni? Azért, mert a játékban mindenki nyer!

A küldetésünk, hogy becsempésszük az olvasás szeretetét az iskolások szívébe. Hogy hogyan? A Kolozsvári Ünnepi Könyvhéten megrendezett Erdélyi Könyvfaló Olvasójáték segítségével. A mi feladatunk, hogy izgalmasabbnál izgalmasabb könyveket ajánljunk nektek elolvasásra, és megszervezzük a személyes találkozást a könyv írójával.

A ti feladatotok, hogy hármas csapatokban dolgozva elolvassátok a könyvet, tanulmányozzátok, hogy a végén megoszthassátok gondolataitokat a szerzővel. Amire számíthattok: rengeteg játék, kreatív feladatok és persze sok-sok nevetés. A játékot négy korcsoportnak hirdetjük meg, korosztályonként pedig több könyv közül is választhattok. (A szervezők)

Választható művek

5-6. osztály

DÓKA PÉTER: **A fekete eső**
DÓKA PÉTER: **Lila királynő**

7-8. osztály

BÓDIS KRISZTA: **Carlo Párizsban**
ZÁGONI BALÁZS: **Odaát**

9-12. osztály

VIDA GÁBOR: **Egy dadogás története**
TOMPA ANDREA: **A hóhér háza**

A játék menete

A játékra háromfős csapatok jelentkezhetnek a konyvfalo.konyvter.ro oldalon. Regisztráció után megkapjátok a kreatív **Bemelegítő feladatlapokat**, amelyeket megoldva szintén a játék honlapjára kell feltöltenetek a határidő lejártá előtt. Ezt követi a közös játék, a személyes találkozás, a munkáitok kiértékelése és több író-olvasó találkozó.

A Könyvfaló idővonala

- Regisztráció kezdete: 2020. március 10., 18 óra
- Regisztráció lezárása: 2020. szeptember 15.
- Bemelegítő feladatlapok feltöltése: 2020. szeptember 25-én éjfélig.
- A nagy olvasójáték és az író-olvasó találkozók: a Kolozsvári Ünnepi Könyvhét ideje alatt (a pontos időpontot később közlik a szervezők).

Bővebben a játékról: a konyvfalo.konyvter.ro oldalon

Világok találkozása

Negyedik osztály végén a tanító nénitől kaptam az első regényt, amelyet olvastam. Kis méretű, világoskék, puha kötésű könyvecske volt, Jack London **Joe és Kid**. Biztatott a könyv terjedelme, a tartalma pedig beszippantott. Mára nem kevésbé az emlékeim része, mint az a szoba, amelyben egy nyári délutánon olvasni kezdtem.

Az igazság része, hogy nem voltam gyakorlott olvasó, sok részt újra kellett olvasnom, sok mindent nem igazán értettem, mégis megmaradt egy lázadó fiú kalandjainak benyomása, gondolatainak felszabadító hatása.

Hasonlóan tartós nyári olvasmányélményeket kívánok neked is!

JACK LONDON: Joe és Kid

Joe olyan korszakban él, amelyben megfér az iskola, a történelemvizsga és a vadvizeken hajózó kalózok veszedelmes világa. Amikor elszökik otthonról, nem a képzelet világában, hanem a valóságban csatlakozhat egy kalózhajó legénységéhez. A szárazföld megunt biztonságát a kalózok életének kiszámíthatatlansága váltja fel. Szerinted visszatér Joe a családjához, vagy új barátjával, Kiddel marad?

CSUKÁS ISTVÁN: Nyár a szigeten

Hat kiskamasz úgy dönt, együtt indulnak kempingezni: nem gondolkodnak túl sokat, bevásárolnak, felcsomagolnak és útra kelnek. Már induláskor nagyon önállóak, szüleik nem sűrűlödnek körülöttük, viszont kirándulásuk során több jó fej felnőtt is bekapcsolódik a nagyon is komolyan gondolt számháborúzásukba. Sátorozás, szabadban alvás, főzicskélés és a „csatázás” nyári kalandjai számos részlettel gazdagodnak, de egyszer csak minden jónak vége szakad...

CSUKÁS ISTVÁN: Vakáció a halott utcában

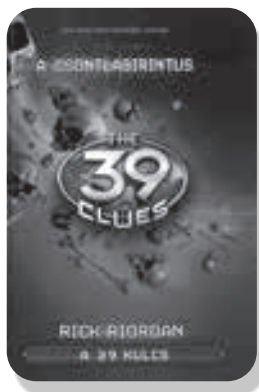
Mit jelent az, hogy egy teljes utca kihalt? Mennyi emléket őrizhetnek a magukra hagyott falak, és mennyi rejtély vár felfedezésre az épületek lehúzott redőnyei mögött? De miért vakációzik valaki éppen egy halott utcában? – kérdezhetnénk mindenekelőtt. Akárcsak a *Nyár a szigeten* szereplői, a halott utcában kalandozó fiatalok is kiskamaszok. Elunják a tömbháznegyed egyhangúságát, és a közeli, lebontásra váró utcában keresik a bajt. Aki pedig keres, az talál!

TIMOTHEE DE FOMBELLE: Ábrándok könyvtára

Az előző két regényhez hasonlóan, Timothee de Fombelle könyvének címe is helyszínre utal. Az ábrándok könyvtárában azonban sokkal inkább a képzelet élvez elsőbbséget a valósággal szemben. Viktória a szürke kisvárosból színes fantáziavilágba menekülve szabadul fel, de kérdés, hogy teheti-e ezt büntetlenül. Ha egy kis könyvre vágysz, mély gondolatokkal, lehet, hogy megtaláltad ebben.

„Azt, ami most következik, senkinek sem kötelező elhinnie. Az ember mindig megteheti, hogy nem hiszi el azt, ami a könyvekben áll.”

RICK RIORDAN: A csontlabirintus

Míg az ábrándok könyvtára a képzelet szárnyán repülő álmodozást idézheti fel az olvasóban, a *csontlabirintus* egészen veszélyes kalandokra utal. A sorozat első része 2010-ben jelent meg, azóta hatszor adták ki újra – a történet népszerűségéhez nem férhet kétség. Egy testvérpár áll az események középpontjában, akik ráeszmélnek családjuk különlegességére. A család erejét azonban 39 kulcs rejti, amelyeket fel kell kutatniuk a világ különböző pontjain – innen az első kötet címe is: *A 39 kulcs*.

GERALD DURRELL: Családom és egyéb állatfajták

Még elsős vagy másodikos voltam, amikor az öt évvel idősebb tesóm ezt a könyvet olvasta. Időnként hangosan kacagott, nevetögörcsöt kapott egy-egy résznél. Kérleltem, mondja el, mi olyan vicces, úgy éreztem, ki vagyok zárva valami nagyon izgalmas dologból, és majd én is el fogom olvasni egyszer. A Durrell család bolondos és szerethető, a kis Gerry pedig olyan szeretettel gyűjtögeti és vizsgálja az állatokat, hogy ez örökre elkíséri az olvasót is.

MOLNÁR T. ESZTER: Stand-up!

Molnár T. Eszter könyve nem véletlenül került Gerald Durrell népszerű regénye után, hiszen mindkettő középpontjában egy-egy család áll. Az *Egy majdnem normális család* első részében Bakos Virággal ismerkedünk meg, akit furcsa figurák vesznek körül, és akit, ha tündér keresztanya nem is, barátai, aranyhörcsöge és humora segíti a nehéz időkben. „Ezért szívás felnőni, mert amíg egy óvodányi viháncoló kisgyerek az cukiság, addig hat beszélgető tizenévestől mindenkit kiver az ideg.”

DAGMAR HOSSFELD: Az élet, a szerelem meg meg egymás

Ennek a regénynek a főhőse, ellentétben Virággal, azt reméli, a felnőtté válás pozitív változást hoz az életében. Bori éppen 15 évet tölt, és arra számít, hogy majd ettől minden megváltozik, hogy bár korábban gyerekek nézték, most már felnőttként fogják kezelni. „Végére is tizenöt évig dolgoztam azon, hogy tizenöt legyek” – gondolja a lány, és a következő évet arra szánja, hogy kiderítse, van-e különbség az életében 14 és a 15 között. Két jel is arra utal, hogy lesz különbség: az első, hogy mindig változunk, a második, hogy egy regényt tartunk a kezünkben.

„Meglepő szöhasználat és kreatív megoldások”

A *Cimbora-kihívás* 2. nyertes pályamunkáiból

KISS BENCE SÁMUEL

(Kolozsvár, Apáczai Csere János Elméleti Líceum)

Wéber Anikó: Az osztály vesztese

Közvélemény-kutatás az iskolai zaklatásról

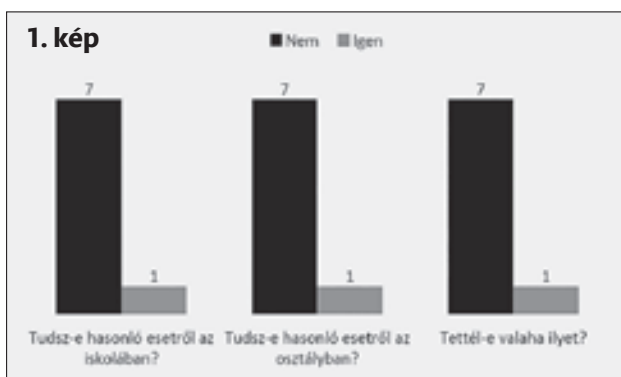
Beszámolóm egy közvélemény-kutatáson alapul, amelynek témája az iskolai zaklatás. A kérdést Wéber Anikó *Az osztály vesztese* című könyve alapján közelítettem meg, ami az osztályunk számára házi olvasmányként volt feladva.

A történet az iskolai zaklatásról szól. Egy fiú (Balázs) visszamegy az iskolába a tornacipőjéért, ám meglepetés éri: megkötözik, maszkot húznak a fejére, mögé pedig alkoholos filccel felírják, hogy AZ OSZTÁLY VESZTESE, amit lefotóznak. A nevetséges kép másnap ott van az osztály Facebook-oldalán. A tanárok a tettest keresik. A képen maszkot viselő áldozatot arra kérik, hogy fedje fel magát, ám az nem teszi, amit később meg is bán. A tanárok ugyanis rá gyanakszanak mint tettesre. Végül büntetést kap. Az igazi tettes (Csaba), egy nappal azelőtt, hogy elköltözne családjával, ugyanazzal az alkoholos filccel, amivel AZ OSZTÁLY VESZTESE feliratot írta, utolsó üzenetként felírja az osztály falára: ÉN VOLTAM, BALÁZS VOLT AZ ÁLDOZAT.

A történetre vonatkozóan egy tizkérdéses kérdőívet szerkesztettem, amit az osztálytársaim töltöttek ki. A kérdőívet nyolcan töltötték ki, amelyből négy fiú és négy lány. Háromtípusú kérdést tettem fel: a kérdezett gyermekek környezetében történő iskolai erőszakról (3 kérdés), a könyv megítéléséről (3 kérdés), a szereplők megítéléséről (5 kérdés). A kérdések egy része eldöntendő, egy másik része pedig kifejtendő volt.

* Az iskolai erőszak gyakorisága a kérdezett gyerekek környezetében

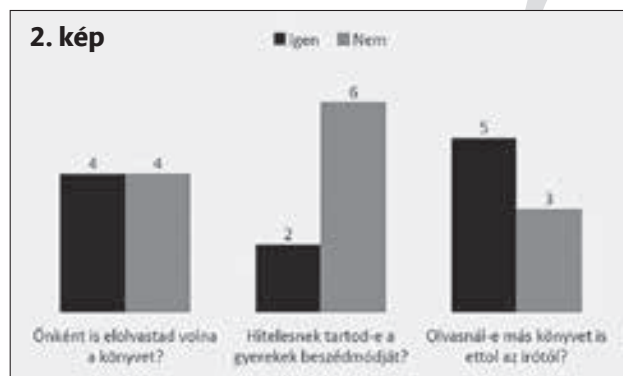
Az iskolai erőszakkal kapcsolatban 3 kérdést tettem fel, a tágabb környezetben, a szűkebb környezetben megnyilvánuló erőszakra, illetve a személyes érintettségéről. A nyolc válaszadó nagy többsége (7 gyerek) nemmel válaszolt mind a tág, mind a szűk környezetben történő erőszakra. Csupán egy gyerek válaszolt a három kérdésre igennel. Ám volt, sőt, még most is van ilyen vagy ehhez hasonló eset az osztályunkban. Sajnálatos módon a többi gyerek vagy nem észlelte, vagy nem tartja érdemesnek az osztályomban megnyilvánult iskolai erőszak említését. Érdekes módon pont az áldozat válaszolt igennel a kérdésekre.

* Általános vélemények Wéber Anikó könyvéről

A kérdezettek alapján véve negatívan vélekedtek a könyvről. A gyerekek beszédmódját nem tartották hitelesnek, a kérdezetteknek csak a fele olvasta volna el önként is a könyvet, és öt gyerek olvasna más könyvet is az írótól.

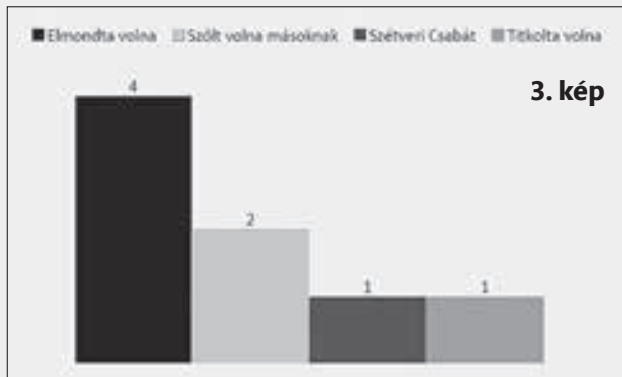
Érdekes, hogy a lányok mind olvasnának más könyvet is az írótól, ám a fiúk többsége nem. (...)

* Mit tennének az áldozatszerepben?

A többség elmondta volna a tanároknak vagy legalábbis egy barátjának a szüleinek, ismerősének, ám volt olyan, aki megbosszulta volna az esetet, és megverekedett volna Csabával, és volt olyan, aki ugyanazt tette volna, mint Balázs: elhallgatta volna az esetet.

Te mit tettél volna Balázs helyében?

* A tanárok reakciójának megítélése

A történetben a tanárok az érintett osztály minden tagját behívták egy rövid beszélgetésre, és arra biztatták őket, hogy ha tudnak valamit az esetről, mondják el. A diákok többsége azt mondta, hogy az ügyet komolyabban kellett volna venni, de volt, aki azt mondta, hogy megértőbbnek kellett volna lenniük, volt, aki erőszakot alkalmazott volna, és volt, aki azt mondta, hogy helyesen cselekedtek.

Összefoglalás

A közvélemény-kutatásom témája az iskolai erőszak, illetve az erről szóló regény volt. Számomra ez azért érdekes, mert volt már ilyen eset az osztályomban. A legmeglepőbb eredményem az, hogy az osztálytársaim nem említették vagy nem tartották említeni érdemesnek azt, hogy az osztályban már történt hasonló eset. A könyvvel kapcsolatos érzéseik és gondolataik összességében negatívak voltak, gyerekesnek tartották a könyvet. A gyermekek beszédmódját is valótlannak tartották. A helyzetet, mind a gyermekekhez, mind a tanárokhoz viszonyítva, másképp kezelték volna.

BERECKI ORSOLYA
(Körtvélyfáji Általános Iskola)

Wéber Anikó: El fogsz tűnni (új fejezet)

A visszatérés

Anna anyukája a konyhában főzte az ebédet, addig ő az osztálytársaitól kapott leveleket olvasta. Mindenképp többször is. A Zsuzsiét négyyszer, sőt, neki még válaszolt is:

Kedves Zsuzsi! Nagyon kedves tőled, hogy a cicákról írtál, köszönöm, nem gondoltam volna, hogy tudod, szeretem őket. Remélem, egyszer majd én is meglátogathatom a cicákat. Szeretettel, Anna.

El akarta ezt a levelet juttatni Zsuzsinak, de csak a suliban kapta volna meg. S hogy ne legyen az, mint legutóbb a süttivel, úgy döntött, mindenkinek ír pár kedves sort.

Szia, Márk! Tényleg sajnálom, hogy nem voltam ott. Örvendek, hogy ilyen kalandos volt a tábor számodra. Biztos, jó érzés népszerű lenni a suliban. Minden jót! Szeretettel, Anna

Anna szerint nem a „szeretettel” volt az ideális szó a Márknak szánt levélben, de jobbat nem tudott kitálatni. Gondolkodott a „barátod, Anna” elköszönésén, de nem voltak barátok, aztán a „soha viszont nem látásra, Annától”-on, de ez egy kicsit bunkónak tűnt. És ő nem szeretne az lenni. Kedvence a „Nincs ötletem, hogyan fejezzem be ezt a levelet, Annától” volt. Végül a „szeretettel”-re esett a választása.

Következett Levi levele. Anna nagyon tanácstalan volt, de végül mégis elkezdett írni...

Szia, Levi! Nem írhatom azt, hogy őszintén átérzem, amit akkor éreztél, mert fogalmam sincs róla, milyen lehetett. Pontosán még most sem tudom, hogy mi történt, de ahogy írtátok, tényleg nagyon durva és egyben izgalmas is. Engem is érdekelne, hogy ki volt a csuklya alatt. Misztikus. Nem gondoltam volna, hogy Zsuzsi képes elárulni. Ő nem ilyen, kérek, ne haragudj rá!

Ha ez egy picit megnyugtat, és talán felvidít, én belestem a tóba, mert megijedtem egy kocsi fényszórójától. Poén, hogy anya kocsija volt. Hahaha... Szeretettel, Anna

Mindenkinek azt írta, hogy szeretettel, pedig csak Levi és talán Zsuzsi érdemelte volna meg, ők nem bántották őt, mégis mindenkinek kedvesen válaszolt. Az elején úgy gondolta, hogy azoknak, akik bántották, sértő választ ír, de nem volt szíve hozzá.

Anna úgy tervezte, hogy reggel elviszi a leveleket az iskolába, de anya hallani sem akart róla.

– Nem, szó sem lehet róla, hogy odamenj! Írj nekik valamit az interneten!

Anna szomorúan nézett anyára, de édesanyját nem hatották meg a bociszemei, így indultak is az új iskolába.

A lány nem örült az új helynek. Egyrészt félt, másrészt zavarta, hogy vesztésként jött el. Nem akart itt lenni, ő a régi iskolába akart visszamenni, azt akarta, hogy a többiek elfogadják őt úgy, ahogy van, és ne tegyék őt vicc tárgyává.

Egyedül ült a középső padsorban, a tanár nő valami matekfeladatot magyarázott, amit ő nem értett. Végül kikérezkedett a mosdóba, de nem oda ment, hanem hazaindult.

Anya nem volt otthon, s kulcs sem volt nála, mert ott maradt a táskájában. Jobb ötlet híján a nappali ablakához ment és bemászott rajta.

A szobájába sietett, az ágya alatt voltak a levelek, kiszedte az összeset, és elindult a régi sulis felé. Bement az épületbe, és várta, míg kicsengetnek, hogy akkor majd belopódzik a régi osztályába, és átadja a leveleket. Meghallotta a csengő hangját, futott, ahogy csak bírt, mert nem akart senkivel találkozni a folyósón. Hirtelen kinyílt az igazgatói iroda ajtaja, és az anyukája lépett ki rajta.

Mit keres itt anya? Miért volt az igazgatóiban?

– Köszönöm, igazgatónő – hallotta Anna.

– Nincs mit, nagyon sajnáljuk, hogy Anna nem lesz többé a közösségünk tagja.

– Jaj, ne, anya végleg kiíratott az iskolából! – gondolta magában Anna.

Megrezzent, amikor meghallotta, hogy anya telefonja elkezd csengni. Ki hívhatja?

– Elnézést, de ezt fel kell vennem – mondta az igazgatónőre nézve, majd megnyomta a zöld gombot.

– Igen? Tessék? Eltűnt? Ez hogy történhetett meg? Biztos, hogy ott van valahol. Mikor vették észre, hogy nincs ott? Az első óra után? Rendben, megnézem, lehet, otthon van. Tessék? Hogy ott hagyta a táskáját? Akkor lehet, hogy még az épületben van. Rendben, viszonhallásra! – tette le a telefonszert, majd a régi igazgatónőhöz fordult. – Elnézést, Anna eltűnt, hazamegyek, és megnézem, lehet, hogy otthon van valahol.

Anna ezt végignézte, látta, hogy édesanyja nagyon aggodódik miatta, de muszáj volt eljönnie ide.

Végre kijöttek a diákok a termekből, így elvegyült a gyerekek között. Megtalálta a régi osztályát, hallotta, hogy Eszter néni bent van és magyaráz valamit, biztos, óra van még.

Elbújt az ajtó takarásában, kivágódott az ajtó, és Eszter néni lépett ki rajta.

Anna az ajtó elé lépett, rátette a kezét a kilincsrre, de nem nyomta le azt, várt. De mire? Ő csak le akarta zárni

ezt a történetet, csak azért jött vissza, hogy pontot tegyen az i-re, de félt. Félt attól, hogy újra kigúnyolják, félt, hogy ismét irigynek nevezik, félt találkozni a többiekkel.

– Sziasztok – köszönt halkán.

A nagy hangzavar ellenére mindenki meghallotta a lány halk hangját, és elhallgattak, de nem akart senki sem elsőnek megszólalni. Végül természetesen Márk törte meg a csendet.

– Te mit keresel itt?

– Csak... csak írtam választ a leveleitekre, és elhoztam őket – hebegte a lány.

– Elolvashatjuk? – szökött oda Roland kíváncsian.

– Persze. Nekem mennem kell, nem akarom, hogy itt találjanak.

– Maradj még! – mondták páran halkán. Anna elmosolyodott, leült a régi helyére, háttal az ajtónak. Ez rossz döntés volt. Kinyílt az ajtó, és Eszter néni lépett be rajta.

– Anna, hát te?

– Én csak... én... én csak elhoztam a többieknek a válaszokat.

– Milyen válaszokat? – csodálkozott Eszter néni.

– A levelekre.

– Ez kedves tőled. Kívánom, hogy érezd jól magad az új iskolában! Ma értesültem, hogy hivatalosan elmész az iskolából.

– Köszönöm. Viszlát, Eszter néni, sziasztok!

Épp távozni készült, amikor valaki megállította.

– Anna, várj! – Ati egy összehajtogatott papírdarabot helyezett Anna kezébe. Később Levinek is adott egy hasonlót.

A történetek után Anna hazament. Otthon az anyukája nagyon megszidta. S bár gondolatai az osztályteremben jártak, úgymint tudta kívülről, mit mond anyja: „Mit képzelsz magadról, hogy elszöksz az iskolából, halálra aggódtam magam stb.” A szidalmazás és vattázás után Anna a szobájába ment, ahol elolvasta az Atitól kapott levelet. Ez állt benne:

Sajnálom, Anna! Mindent! Tényleg, tiszta szívemből sajnálom azt, hogy mindig piszkáltunk, de a legjobban azt, hogy miattunk más iskolába kell menned. Sajnálom azt is, ami az osztálykiránduláson történt. Nem tudom, miért tettem, nagyon megbántam. Remélem, egyszer majd megbocsátasz.

Anna csak egy szót írt válaszként: Megbocsátottam. Majd valahogy elviszi Atinak.

Az az Anna, aki a tóba esett egy autó fényszórója miatt, ott maradt az erdőben. Ez az Anna egy új kezdet előtt áll.

FÁBIÁN ANETT

(Székelyvarság, Kőrösi Csoma Sándor Általános Iskola)

Wéber Anikó: Az osztály vesztese (könyvajánló)

A maszkos támadás

Wéber Anikó a kortárs ifjúsági irodalom egyik meghatározó személyisége. Tanulmányait magyar és filozófia szakon végezte az ELTE Bölcsészettudományi Karán. Az egyetem befejezését követően egy évig dolgozott pedagógusként, majd újságíróként, ma

napilapokban jelennek meg írásai, mindemellett gyermekkönyveket ír.

Első könyvét 2015-ben adta ki *A sárkány, aki nem tudott repülni* címmel. Ezt követte 2016-ban *Az osztály vesztese* című regénye, amelyet már több díjra is jelöltek. ►►

Ki a házból!

A hosszú hetek, hónapok bezártsága után, azt hiszem, még azok is kívánják a természetjárást, kirándulást, akik eddig ritkábban mozdultak ki otthonról.

Mielőtt azonban elindulnátok, családdal vagy szervezetten, kisebb csoportban, ismételjünk át néhány dolgot a természetjárás, túrázás szabályai közül. Alapul a természetjárók tízparancsolata szolgálhat, amelyet minden kirándulás előtt érdemes felidézni.

Első lépés természetesen a kirándulás vagy túra útvonalának, a látogatásra érdemes helyeknek a kiválasztása. Amikor már tudjuk, hová mennénk (és mivel), akkor érdemes társakat, barátokat, ismerősöket keresni hozzá. Összeírhatunk pár dolgot, amit mindenképp magunkkal vinnénk, valamint azokat a látnivalókat is, amelyeket szeretnénk felkeresni.

A környezetjárás szabályait azonban mindig tartjuk és tartassuk (!) be. Ne hunyjunk szemet a szemételés, virággyűjtés, élőlények pusztítása, rongálás fölött!

Környezetekben biztosan akad kirándulólé hely vagy természeti érdekesség, látnivaló. Felkereshetitek a közeli erdőt növények, állatok megfigyelése céljából. Ha van vízesés, barlang, sziklaképződmény, az is érdekes,

izgalmas célpont lehet, de egy patak-, folyópart vagy tó is jó kikapcsolódást jelenthet. A parton található kövek alatt apró, érdekes élőlények bújhatnak meg, figyeljétek meg őket! Próbáljátok észrevenni a természet hangjait, ismerjétek fel a madarak énekét, azonosítsátok a lábatok alól előtűnő növényeket, bogarakat, a körülöttetek röpködő rovarokat. Élvezzétek a természet adta szabadságot, az élővilág szépségét!

A szerző felvételei

- ▶▶ Azóta hét könyve jelent meg, ezek szintén nagy ismertségnek örvendnek.

Wéber Anikó írásaiban a gyermeki lét mindennapjait, problémáit, zökkenőit dolgozza fel, tele izgalommal, nem mindennapi élményt nyújtva ezzel az olvasónak, amit tetéz fiatalos, trendi írásmódja, amely kiváló választás a 10–15 éves korosztály számára.

Nem kivétel ez alól a már említett *Az osztály vesztese* című könyve sem. Már az 5. osztályban csoportok alakulnak ki, ezáltal elváltak a menő, avagy a „falkavezér” a lúzertól, az örök vesztéstől. Felkerül egy kép Kukorica Jancsi Facebook-oldalára: egy minionmaszkos gyerek, fölötte „Az osztály vesztese” felirat. Fölmerülnek nevek, a tanárok nem hagyják annyiban, de egyelőre mindenki hallgat. Se a tettes, se az áldozat szerepe nem kecsegtető. A tettes büntetést kap, az áldozat megszégyenül. De előbb-utóbb kiderül az igazság. Ki tehetette? Miért?

Tíz gyerek szemszögéből ismerjük meg a történetet, eközben mi is találgathatunk, és kíváncsian követhetjük nyomon a cselekményt. A történet előrehaladtával

fölmerülnek olyan témák, mint a gyerekkori szerelem, az elnyomás, a cikizés, a családi problémák, egyszerűen nincs ok az unalomra. A trükkös fordulatok, nem várt események pedig csak még jobban felkeltik az olvasó érdeklődését.

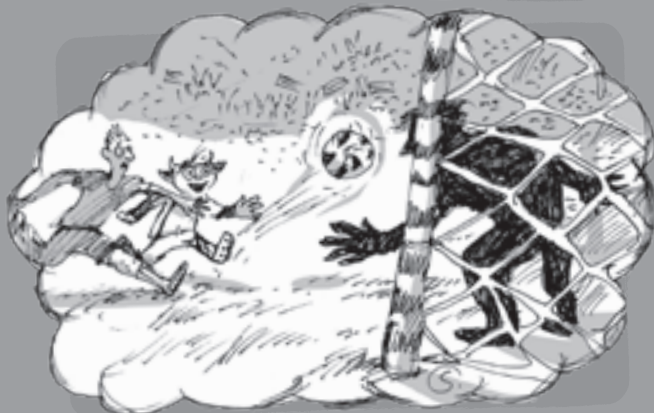
Igazi olvasói élményt nyújtott a regény számomra. Volt benne humor, csalódás, izgalom, rejtély, döbbenet, csavar, minden, ami egy jó könyvhöz kell. Átélessel olvastam minden sorát, és olyan volt, mintha már én is ehhez az osztályhoz tartoznék. Egy-egy szereplő beopta magát a szívembe, egy-egy soron hangosan nevettem fel vagy épp szomorúan bólogattam, mert mindenki tapasztalja a helyét a rangsorban. Van, aki mindig a társaság középpontja, és van, akik olykor észre se vesznek – bár mindenki szeretne kiemelkedni. A történet érzékenyen jelenít meg olyan problémákat, amelyek minket, tizenéveseket érintenek, vagy épp megéljük, ettől ez a könyv akár igaz történet is lehetne. Ki tudja? Te, ugye, nem vagy vesztes?

A pályamunkák közlését az őszi Cimborában folytatjuk.

Drukker a pályán!

Csillag István rajzai

Cimbi naplója

Szijasztok!

Gondolom, nem lep meg, hogy ithonról írom a levelet. Persze, nem volt könnyű a géphez férjek, mert mióta ithon vagyunk bezárva, kiderült, hogy **jó nagy** a családuknk, s mindenki gépezni akar. Tata is elkezdett valami *honfoglalón* játszani, mama nézi a filmet, aminek a címe: Sorozat s sosincs vége, a testvéreim csettelnek, vácáppolnak, zummolnak - anyuci főző blogot akar indítani, s asztot próbálja. Eddig egy videója van fent, **tejbegríz 3 óra alatt**. Kétszer odaégette, egyszer tej nélkül csinálta, de mivel nem tuggya, hogy lehet videót vágni, mind egybe van. Én segítenék, de aszt mondja önálóan akarja megtanulni, mert az megmarad. Még senki se lájkolta, rajtam kívül. Mégiscsak anyukám. A tejbegrízet egyébként a macskáknak attuk. Pár napja nem láttuk. A macskát.

Ami jó ebben az ithonlevésben, hogy végre a kötelező háziolvasmányoknak is nekifogtam, s gyorsolvasás technikával kiolvastam párat. Nektek is javaslom. *Egy-két sor minden oldalról*. Igaz, picit összefojnak a képek, annyira emlékszem, hogy legjobban a Grant kapitány tetszett. Az amelyik megvédte az egri várat, Puskás-Petivel Nyilas Misivel s a Páluccai fiúkkal együtt. Az első utolsó mohikánoktól. Azoknak a kincsre lett volna szükségük, amit Heripotter betett az ezüst tóba. *Vagy az arany ember tette az ezüst tóba? Vagy az ezüst ember az aranytóba? Vagy az aranymese-könyv, s ezüst is mese-könyv?* Ennek még utána kell nézzek, ezekel a nemesfémekel mindig összerakavodok. És annak is, hogy mi alapján teszik a filmekre a karikákat. Próbáltunk a család (mind a 14-en) együtt filmet nézni, de nem lehet. Amelyiknél **15+os karika** van, egy-két csepp kecsapos vérrel, s csúnya, szóval attól anyuci fél. Hunnya be a szemit. Sír, ha lelőnek valakit, folyik a szemfesték az arcára. Apuci szólt a tévétársaságnak, hogy tegyenek **48+** os karikát, mert az lenne az igazi. Szerencsére most már apuci is nézhet bármilyen filmet, mert velünk van tata is, s így megvan a szülői felügyelet.

Tata egyébként nagyon rászokot a borra. Minden nap iszik egy pohár száraz bort. Legalábbis azt mondja, száraz. Pedig jól látszik, hogy folyik, tehát nedves. Szerencsére ilyenkor többet beszél, s akkor a többiek legalább elhalgatnak. Segít nekem a magyarba, tőle tudom, hogy Kukorica Jancsi apukáját úgy hívták, hogy idősebb Kukorica János úr.

Szeretném már, ha kimehetnék. Nem iskolába, csak ki. Hogyhogy ki??? Hát én! Mintha már magammal beszélnék...

Nade a virus halad, sa jelszó marad: éjjen a csengő, éjjen a hoszú szünet!

KÓNYA ÉVA

Tisztálkodás a bibliai történetekben

Az ószövetségi történet szerint Dávid király a palotájának tetőteraszáról pillantotta meg későbbi feleségét, a háztetőre épített medencében fürdő Betsabét (Sebastiano Ricci: *Betsabé a fürdőben*, 1720)

Képzőművészeti alkotások témája a kertjébe vitett kádban fürdő Zsuzsanna és az őt megleső, hamisan megvádoló, majd Dániel próféta által leleplezett bírák története (Tintoretto: *Zsuzsanna és a vének*, 1555)

Bibliai történetekben a vizet életet adónak, testet-elmet gyógyítóknak, egy középkori legendában öregek megfiatalítójának tartották (Lucas Cranach: *A fiatalság forrása*, 1546)

Jézus Újszövetségben leírt megkeresztelése a vízbe merítkezés általi megtisztulást jelképezi (Giotto di Bondone falképe a padovai Scrovegni-kápolnában, 1304-1306)

A tanítványok nagycsütörtöki lábmosásának szolgai feladatát Jézus maga végezte összetartozásuk kifejezéséeként (Giotto di Bondone falképe a padovai Scrovegni-kápolnában, 1304-1306)

A hagyomány szerint Pilátus, Júdea római helytartója nyilvános kézmosással háritotta el magától Jézus keresztfeszítésének bűnét (Duccio di Buoninsegna: *Pilátus mossa kezeit*, 1310 körül)

Cimborá

Rendeld meg most
a **Cimborát**
a **2020-2021-es tanévre!**

Éves előfizetési díj:

30 lej (3,33 lej / lapszám)

Az előfizetési díjat két részletben is
kifizetheted.

A Cimborá ára nem előfizetőknek:

4 lej / lapszám.

- KERESD AZ ISKOLAI TERJESZTŐNÉL •
- érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon •
- írd a cimboramail@gmail.com címre •

www.cimboranet